

XI- NECRÒPOLIS

L'ACTOR QUE FA DE SANT FRUCTUÓS QUE ES TAPI ELS TATUATGES!
I TRAIEU AQUESTS AIR FRYERS I POSEU-HI UNES FLAMES!

SANT FRUCTUÓS I ELS SEUS DOS DIAQUES VAN SER
MARTIRITZATS PER ORDRE D'UN EDICTE IMPERIAL

I TARRAGONA ELS RECORDA MITJANÇANT
UNA REPRESENTACIÓ TEATRAL

Fructuós, bisbe de Tàrraco, i els seus dos diaques, Auguri i Eulogi, van ser cremats vius l'any 259 per negar-se a retre culte a l'emperador. Coneixem amb detall la seva detenció, judici i martiri gràcies al testimoni directe recollit de manera anònima en la denominada *Passio Fructuosi*.

Aquestes actes van exercir una gran influència que ha arribat fins als nostres dies. A finals del segle IV, sant Agustí va dedicar un dels seus sermons als màrtirs tarragonins. A començaments del segle V, el poeta Prudenci va reelaborar el document en clau literària dins la seva obra *Peristephanon*. Ja al segle XX, el text va inspirar *La passió de sant Fructuós*, obra teatral representada periòdicament amb motiu de l'efemèride del martiri. Amb ocasió del 1750è aniversari, el papa Benet XVI va decretar any jubilar a Tarragona; vinculada a aquesta declaració, es va publicar *Ivbilaevm*, una col·lecció de cromos il·lustrada per Pilarín Bayés. L'any 2025 s'estrenà la pel·lícula *La passió de sant Fructuós...*

I ara, mentre llegeixes aquestes línies i contemples aquesta vinyeta que recrea un dels assajos de la representació teatral, estàs ajudant a mantenir viva una tradició amb segles d'història.

PERÒ QUÈ FAS? APAGA-HO AMB AIGUA!

QUAN CAIGUÉ LA NIT, ALTRES CRISTIANS
VAN RECOLLIR LES RESTES DELS MÀRTIRS

APAGANT LES BRASES AMB UN VI QUE
TINDRIEN EMMAGATZEMAT EN CÀNTIRS

Gràcies a la *Passio Fructuosi* sabem que els cristians, després d'apagar amb vi les brases de la foguera, van recollir les restes del bisbe i dels seus diaques. I gràcies a l'arqueologia deduïm que els van enterrar en una zona funerària propera al Francolí. La presència de les relíquies va transformar el lloc: es van multiplicar les sepultures als voltants fins a configurar el que avui coneixem com la necròpolis paleocristiana. La troballa d'un fragment d'altar dedicat a Fructuós, Auguri i Eulogi ho corrobora.

Els cristians volien ser enterrats a prop dels màrtirs (*depositio ad sanctos*), convençuts que aquella ubicació afavoriria la salvació de la seva ànima i fins i tot la conservació del cos. No oblidem que la concepció de pagans i cristians davant la mort era diferent: pels primers, la mort era el final, mentre que pels segons era un trànsit esperançador cap a la resurrecció i la vida eterna. Amb el temps, l'indret es va convertir en un centre de peregrinació i en un extens complex religiós, constituït per una gran basílica amb baptisteri, espais de recepció de pelegrins i un monestir.

El martiri de Fructuós i els seus diaques —els primers màrtirs documentats d'Hispania— és el punt de partida d'un procés que culminarà al segle V amb la creació d'una de les principals seus eclesiàstiques d'Occident: l'arxidiòcesi de Tarragona.

SOC MORT, PERÒ ALMENYS
TINC UNA TEULADA...

...I NO TOTS
ELS VIUS HO
PODEN DIR

TROBEM DIVERSOS TIPUS D'ENTERRAMENTS, UNS
PER A RICS I ALTRES PER A GENT MÉS HUMIL

UNS EREN INHUMATS EN LUXOSOS SARCÒFAGS, I ELS
ALTRES SOTA TEULES O ALTRES MATERIALS SENZILLS

Com en la vida, també en la mort hi ha classes socials, i el tipus de sepulcre depenia de la posició social i econòmica del difunt. Els més rics descansaven en sumptuosos mausoleus, sarcòfags ricament decorats o tombes cobertes de mosaics policroms. També es documenta la reutilització de plaques de marbre procedents del Fòrum de la Colònia, abandonat des de finals del segle IV. I no només per l'opulència dels materials, sinó perquè aquelles restes havien estat testimonis del judici de sant Fructuós —segons el *Peristephanon*, el Fòrum fou l'escenari del procés— i eren, per tant, sagrades. En el cas dels tarragonins més humils, sembla que les seves restes s'havien protegit amb teules o grans fragments d'àmfores, o simplement enterrat en petites fosses.

PARADOXALMENT, LA SEVA MORT ELS VA FER IMMORTALS, ENCARA QUE LA SEVA DEFUNCIÓ PROVOQUÉS PENA I POTSER FÚRIA

GRÀCIES A AIXÒ, CONEIXEM PERSONATGES COM EL MAGISTRAT ÒPTIM, LA BEATA TECLA O LA NENA MARTÚRIA

Des de finals del segle II dC, la inhumació va començar a imposar-se a la cremació com a pràctica funerària predominant. Per això podem dibuixar, encara que sigui com simpàtics esquelets, alguns dels habitants de Tàrraco que coneixem gràcies a les troballes de la necròpolis: Òptim, que en un preciós mosaic fou representat fent el signe de la benedicció cristiana; la petita Martúria, de qui sabem que va morir amb quatre anys l'any 393, o la beata egípcia Tecla, l'epitafi de la qual fou trobat durant les excavacions prèvies a la construcció d'un centre comercial a pocs metres. Allà es va descobrir una basílica formada per tres naus i un atri, i unes dues-centes tombes sota el paviment. Una via connectava aquest complex amb la necròpolis paleocristiana.

CREC RECORDAR QUE
PRIMER VAIG FORMAR PART
DE L'ULLAL D'UN ELEFANT

EM VAN TRANSFORMAR EN UNA JOGUINA

VAIG SER UN ELEMENT DE
L'AIXOVAR FUNERARI D'AQUELLA
NENA AMB QUI JUGAVA

HAN PASSAT MOLTS SEGLES; ARA
SOC ART I TAMBÉ UNA ICONA

I ÉS QUE ABANS NO EXISTIA AIXÒ DE
L'"OBSOLESCÈNCIA PROGRAMADA"

ARTICULADA I D'IVORI, I
SEGURAMENT ANAVA VESTIDA

AIXÍ ERA LA NINA QUE ACOMPANYAVA UNA
NENA EN EL SEU VIATGE A L'ALTRA VIDA

A l'interior d'un sarcòfag, acompanyant les restes d'una petita d'uns cinc anys, es va trobar una nina d'ivori amb braços i cames articulats. Per la presència d'uns fils d'or i també pels trets esquemàtics de les parts del cos que haurien quedat ocultes, podem suposar que anava vestida. Una peça com aquesta era un objecte de luxe, no només pel material amb què estava fabricada, sinó també per la delicada feina de l'artesà.

EL 1926 JOAN SERRA I VILARÓ, MOSSÈN AMB SOTANA,
VA COMENÇAR A DIRIGIR LES EXCAVACIONS DE LA
NECRÒPOLIS PALEOCRISTIANA

Les restes de la necròpolis van sortir a la llum el 1923, en iniciar-se les obres de la Tabacalera. La consegüent excavació, dirigida en gran part per Joan Serra i Vilaró, es va prolongar durant deu anys i va permetre documentar més de dos mil enterraments. Es tractava de l'àrea funerària tardoromana a l'aire lliure més important d'Occident, amb una cronologia que abastava des del segle II fins a l'època visigòtica: des de la necròpolis precristiana, passant per l'enterrament dels sants i un culte inicialment discret, fins a acabar transformant-se en un gran cementiri cristià i en un focus de pelegrinatge.

El 1930 s'inaugurà un museu monogràfic per conservar i difondre el conjunt. Serra i Vilaró va morir el 1969 i fou enterrat a la necròpolis, envoltat dels seus descobriments.